

پیکره در فرهنگ‌نویسی فارسی از آغاز تا امروز

سارا شریف پور

استادیار فرهنگستان زبان و ادب فارسی

مهر ۱۳۹۸

دوره‌های فرهنگ‌نویسی فارسی (روبینچیک ۱۹۹۷)

- از آغاز تا پیش از قرن هشتم ه.ق. در ایران و آسیای میانه
- از قرن هشت تا چهاردهم ه.ق. در هند
- از نیمه دوم سده نوزدهم و آغاز سده بیستم میلادی بار دیگر در ایران

پیکره در فرهنگ‌های فارسی از آغاز تا قرن هشتم

- فرهنگ قطران تبریزی (ق ۵)
- لغت فرس اسدی طوسی (ق ۵)
- صحاح الفرس - محمد بن هندوشاه نخبجوانی (ق ۸)
- معیار جمالی - شمس فخری اصفهانی (ق ۸)

پیکره در فرهنگ‌های فارسی از قرن هشت تا چهارده (شبه قاره هند)

- فرهنگ قوأس - فخرالدین مبارک شاه غزنوی (ق ۷)

- فرهنگ جهانگیری - انجو شیرازی (ق ۱۱)

- برهان قاطع - محمدحسین بن خلف تبریزی (ق ۱۱)

- فرهنگ آنندراج - محمد پادشا (ق ۱۴)

- فرهنگ نظام - محمدعلی داعی الاسلام (ق ۱۴)

پیکره در فرهنگ‌نویسی معاصر

(از نیمه دوم سده نوزدهم و آغاز سده بیستم میلادی)

- مجمع‌الفرس - سروری (ق ۱۱) و فرهنگ انجمن آرای ناصری (ق ۱۳)
- فرهنگ نفیسی (ق ۱۴)
- لغت‌نامه دهخدا (۱۳۲۴-۱۳۵۹)
- فرهنگ معین (۱۳۷۹)
- فرهنگ معاصر فارسی امروز (۱۳۸۱-۱۳۷۷-۱۳۷۳-۱۳۶۹)
- فرهنگ بزرگ سخن (۱۳۸۱)

پیکره‌های زبانی رایانه‌ای

- درج ۳
- پایگاه داده‌های زبان فارسی
- پیکرهٔ زبان فارسی انتشارات آگاه
- طرح پایگاه متون زبان و ادب فارسی

طرح فرهنگ جامع زبان فارسی

- **تعریف:**

تدوین فرهنگی جامع بر اساس داده‌های یک پیکره زبانی تاریخی

- **اهداف و دستاوردها:**

- ارائه تصویری همه‌جانبه از واژگان زبان فارسی در طول تاریخ تکوین این زبان

- ایجاد امکان دستیابی به انواع اطلاعات واژگانی

- منشأ تألیف یک رشته فرهنگ‌های خاص

گسترده‌گی منابع در پیکره فرهنگی افغانستان

- همه انواع متون منظوم و منثور
- تصحیح‌های معتبر یا تصحیح متن
- نسخه‌های خطی یا چاپ عکسی
- افعال با حرف اضافه مخصوص
- واژه‌های تاجیکی و دری افغانستانی

واحدهای واژگانی متعارف و نامتعارف

• نامتعارف یعنی نشاننداری در موارد زیر:

- تاریخی
- آوایی
- املائی
- معنایی
- دستوری
- تصریفی
- کاربردی و سبکی

مهم ترین واحدهای واژگانی

- کلمات بسیط
- کلمات مشتق
- کلمات مرکب
- عبارتهای عربی کلیشه شده

مهم ترین واحدهای واژگانی

• ترکیبات نحوی کلیشه شده:

- حروف اضافه مرکب
- حروف ربط مرکب
- قیده‌های مرکب
- فعل‌های مرکب
- فعل‌های پیشوندی
- اصطلاحات (عبارات استعاری، کنایی، تعبیر)
- ترکیبات اصطلاحی اهل فن
- باهم‌آیی‌های پربسامد
- واژه‌های مرکب عاطفی

از توجه و همراهی شما سپاسگزارم